

Список використаної літератури

1. Стецько Я. С. Українська визвольна концепція. Твори: в 2 т. Мюнхен: Вид. Орг. Укр. Націоналістів і Укр. Ін-ту Політ. Освіти в Мюнх., 1987. Т. 1.: 528 с.
2. Стецько Я. С. Українська визвольна концепція. Твори: в 2 т. Мюнхен: Вид. Орг. Укр. Націоналістів і Укр. Ін-ту Політ. Освіти в Мюнх., 1991. Т. 2. 467 с.

*Ольга Бендзар,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література),
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Науковий керівник – кандидат філологічних наук,
доцент Тетяна Скуратко*

ТВОРЧИСТЬ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ У ФОКУСІ СУЧАСНИХ МЕДІА

Григорій Сковорода – видатний український філософ, просвітител-гуманіст, поет, перший український байкар, педагог, музикант, фундатор української «філософії серця», ідеї «сродної праці».

Григорій Сковорода відіграв важливу роль у встановленні української літератури, він був її ідейним предтечею. Його творчість стала органічним складником нового українського письменства, яке розвивало гуманістичні та демократичні ідеї. Він став духовним мечем своєї доби.

Досліджуючи творчий феномен Григорія Сковороди, Дмитро Чижевський відзначає оригінальність мислення українського філософа, «обумовлену його способом думання, який яскраво оприявнює питомі риси української вдачі: кордоцентричність, індивідуалізм, рухливість та прагнення до свободи» [5, с. 17].

Зазначимо, що в морально-гуманістичному спрямуванні своєї творчості Григорій Сковорода спирався на українську тогочасну мислительну традицію, що мала етико-гуманістичне спрямування. Тут митець знайшов і продовжив здобутки світового виміру, які нагромадили його попередники у своїй творчості, зокрема в проповідях та філософсько-богословських трактатах (Нестор-літописець, митрополит Іларіон, Володимир Мономах, Іван Вишенський, Кирило Транквіліон-Ставровецький, Петро Могила, Лазар Баранович, Феофан Прокопович, Пилип Орлик, Іван Величковський, Григорій Кониський тощо). Великий вплив творчість Григорія Сковороди має і на подальшу українську літературну та філософську традицію (І. Котляревський, Т. Шевченко, П. Куліш, М. Гоголь, П. Тичина, М. Рильський, П. Воронько, А. Малишко, М. Вінграновський, Л. Костенко, Д. Павличко, Б. Олійник, І. Драч, В. Стус тощо).

У естетичній площині художньої творчості Г. Сковороди органічно співіснують барокові форми, просвітницькі ідеї та преромантичні шукання. Символіка, за спостереженнями Дмитра Чижевського, є прикметною рисою творчості митця-гуманіста: «Філософічний стиль Сковороди, – стверджував дослідник, – це своєрідний поворот філософічного думання від форми мислення в поняттях до якоїсь первісної форми мислення – до мислення в образах та через образи» [5, с. 18]. Саме тому повністю збагнути філософську концепцію Григорія Сковороди, не можливо. Ми на вічному шляху до Сковороди, а його домівкою стала вся Україна. Пізнавати його творчість,

вчитися жити за законами власної совісті, означає, на нашу думку, іти «до Сквороди» і «за Сквородою».

Творчість Григорія Сквороди постійно перебуває у фокусі сучасних ЗМІ. Особливо посилюється зацікавлення постаттю українського філософа в час святкування 300-ліття від дня народження митця, а також після зруйнування ворожою ракетною 7 травня 2022 р. Національного літературно-меморіального музею Григорія Сквороди. Символом незламності України стала вціліла статуя великого українця (скульптура Ігоря Ястребова).

Проаналізувавши постать Григорія Сквороди у сучасних ЗМІ, хочемо виокремити сторінку факультету філології і журналістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка у Facebook, де впродовж ювілейного року Григорія Сквороди активно велися дописи про творчий феномен митця та його вплив на становлення і розвиток новітньої української літератури. Так, багато дописів на зазначеній сторінці віднаходимо у рамках цікавого творчого проєкту «Скворода єднає Україну» (керівник проєкту – к. філол. н., доц. Скуратко Т. М.), що було розпочато до ювілею Григорія Савича (300 років від дня народження митця) на факультеті філології і журналістики ТНПУ ім. В. Гнатюка. Із дописів дізнаємося, що проєкт передбачав популяризацію творчості Григорія Савича Сквороди (зустрічі з читачкою аудиторією у закладах загальної середньої, передвищої та вищої освіти, поширення інформації у засобах масової комунікації, наукова робота зі студентами різних освітніх рівнів). У рамках проєкту було проведено читачькі зустрічі із юнацькою аудиторією у Тернопільській обласній бібліотеці для молоді, учнями Тернопільських загальноосвітніх шкіл, бесіду про Григорія Сквороду на радіо та телебаченні, проведено ряд Сквородинківських читань у закладах загальної середньої та передвищої освіти, бібліотеках. Зокрема, із дописів дізнаємося про проведений квест зі студентами першого курсу факультету філології і журналістики «Пізнаєш істину – ввійде тоді у кров твою сонце», бібліоквест «З усіх утрат втрата часу найтяжча» із читачами Тернопільської обласної універсальної наукової бібліотеки, а також про те, що 28 лютого 2023 р. на базі факультету філології і журналістики ТНПУ ім. В. Гнатюка було організовано і проведено Всеукраїнську науково-практичну студентську конференцію «Не розум від книг, а книги від розуму створились» (присвячену 300-літтю від дня народження Григорія Сквороди). Усі ці заходи описані у ЗМІ і знайшли певний відгомін в інформаційному просторі України. Вважаємо, що така діяльність сприяє активній популяризації творчості митця.

Перечитувати сьогодні твори Григорія Сквороди, популяризувати його творчість, жити за канонами його філософії, надзвичайно важливо, бо це утверджуватиме нас у своїй вірі, єднатиме Україну.

Список використаної літератури

1. Історія української літератури у дванадцяти томах. Том другий. Давня література (друга половина XVI–XVIII ст.). К.: Науково-виробниче підприємство «Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2014. 838 с.
2. Скворода Г. Вибрані твори / Упорядкування та передмова Леоніда Ушкалова; примітки і коментарі Леоніда Ушкалова та Сергія Вакулєнка. Х.: Прапор, 2007. 84 с.
3. Скуратко Т. Архетипна символіка в поезії Григорія Сквороди. «Українська філологія в контексті розвитку європейської наукової думки», присвяченої 85-річчю від дня народження професора Дмитра Бучка: збірник тез всеукраїнської наукової конференції, 10–11 листопада 2022 року. Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2022. С. 129–135

4. Ушкалов Л. Ловита невловимого птаха: життя Григорія Сковороди. Вид. 2-е. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2017. 368 с. (Серія «Постаті культури»)

5. Чижевський Г. Філософія Г. С. Сковороди / Підготовка тексту й передне слово проф. Леоніда Ушкалова. Харків: Прапор, 2004. 272 с.

6. Чижевський Дмитро. Українське літературне бароко: Вибрані праці з давньої літератури. К.: Обереги, 2003. 576 с.

*Тетяна Ленько,
здобувач першого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 061 Журналістика,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Науковий керівник – кандидат філологічних наук,
доцент Олесь Мединська*

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ В ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

ЮРІЯ КОСАЧА

Формування української нації відбувалося в умовах багатовікової бездержавності, ускладненої розчленованістю території. Оскільки єдино можливим важелем прискорення цього процесу була культурна мобілізація, з українською нацією ідентифікувала себе зовсім невелика частина населення. Наступні катаклізми (громадянська війна, тривалий період панування тоталітарної диктатури) не сприяли формуванню національної ідентичності на основі співгромадянства і водночас утримували поняття національної ідеї у вузьких рамках етнічності [1].

Національна ідея — це ідея або концепція, яка визначає мету, цінності нації або держави. Вона може бути виражена у вигляді символів, принципів, історії, культури, політики або релігії. Національна ідея має за мету зберегти і зміцнювати ідентичність нації, підтримувати її єдність та забезпечувати соціально-економічний прогрес. Це може включати прагнення до демократії, свободи, прав людини, справедливості, рівності, просвіти, національної безпеки, економічного розвитку, збереження культурної спадщини та інших цінностей.

У науковому дискурсі спостерігаємо різні твердження щодо дефініції поняття «національна ідея». Учені О. Майборода, В. Гриньов, С. Безклубенко вважають, що певні труднощі у визначенні суті національної ідеї, її місця і ролі в житті суспільства пояснюються тим, що саме поняття «національна ідея» є поліморфним. Ним об'єднуються різні і навіть протилежно спрямовані феномени. А національна ідея — це той ідеал суспільства, який вимальовується в суспільній свідомості нації і відбиває узагальнене (часто інстинктивне, підсвідоме) уявлення про її місце в навколишньому світі [2].

Дослідники І. Курас, В. Солдатенко та Т. Бевз констатують: «Національна ідея є продуктом історичного розвитку, дії велетенської суми різноманітних факторів. Вона не існує поза історичним часом, не є вічною і не народжується в одну мить. А народившись — живе складним життям, чутливо реагуючи на всілякі суспільні злами і повороти, часом навіть на незначні, ледве помітні. Вона розвивається, збагачується, поглиблюється, вдосконалюється в процесі цивілізаційного поступу. Нерідко їй доводиться виборювати право на визнання в нелегкому суперництві з іншими світоглядними орієнтаціями, філософськими, суспільствознавчими концепціями» [7].